

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Nyt skovlandskab på bakkedraget ved Geding

Sammenfattende projektbeskrivelse
Naturstyrelsen Søhøjlandet
Januar 2021

0 300 m 600 m

Redaktion:

Naturstyrelsen Søhøjlandet

Tekst:

Anders Busse Nielsen

Illustrationer:

Anders Busse Nielsen

LE34

Fotos:

Anders Busse Nielsen

Björn Wiström

Roland Gustavsson

Smag på Aarhus

Danmark set fra luften

Geding Sø

Geding Landsby

Tovhøj (70 m.o.h)

Geding-Kasted Mose

Gedingbjerg

Jernbanen

*Model af tunneldalen mellem Geding og Tilst, set mod syd.
Model lavet af Asta Bonnemann og Rikke Maria Aaskov.*

INDHOLD

BAGGRUND	4
LANDSKABELIG SAMMENHÆNGE	7
En del af det østjyske tunneldal landskab	7
Nabo til bevaringsværdigt landskab og økologisk korridor	7
Nye landskabelig sammenhænge	7
DIALOGBASERET PLANPROCES	10
SKOVEN I LANDSKABET & LANDSKABET I SKOVEN	12
Fremhæve landskabskarakteren	12
Nye landskabskvaliteter	12
Nedtone infrastrukturanlæg	12
3D model af Geding Skov	15
UDVIKLING AF FRILUFTLIV	18
God tilgængelighed til skoven og i skoven	18
Faciliteter og formidling	22
LYSÅBNE OMRÅDER	24
VANDET I LANDSKABET	26
SKOVENS BEVOKSNINGER	29
Naturnære skovudviklingstyper og artsrige skovbryn	29
33 forskellige slags træer og buske	29
Plantet skov – Frodig ege-blandingsskov	32
Græsningsskov	32
Skovbryn	34
Busklandskabet	36
Naturlig tilgroning	38
GEDING SKOV BLIVER FOLKESKOV	39
EN SKOV I EVIG FORANDRING	39
VURDERING AF SKOVREJSNINGENS MILJØPÅVIRKNINGER	41
Beskyttet natur	41
Natura 2000 områder	43
Beskyttede arter	43
Bygge- og beskyttelseslinjer	44
Støv, støj og vibrationer, lys, luft og lugt	47
Fredninger og kulturarv	47
Overfladevand, grundvand og drikkevandsinteresser	49
Landskabsinteresser og kvalitet	50

BAGGRUND

I gennem en lang årrække har Naturstyrelsen rejst nye bynære skove i samarbejde med Aarhus Kommune og Aarhus Vand. Skovrejsningen kombinerer beskyttelse af vigtige drikkevandsressourcer med udvikling af nye store bynære skov- og naturområder og dermed nye muligheder for naturen og friluftslivet.

Med afsæt i kommunens plan fra 1989 om "Aarhus omkranset af skov" er skovarealet i Aarhus Kommune siden 1990 vokset fra fem til 11 procent. I 2018 underskrev samarbejdspartenerne en ny visionær samarbejdsaftale om fortsat skovrejsning. Aftalen er endnu et skridt på vejen mod Aarhus Vands mål om at opnå varig beskyttelse af fremtidens drikkevand og Aarhus Kommunes målsætning om at 17 procent af kommunens areal skal være skov i 2030. Samarbejdsaftalen om skovrejsning i Aarhus Kommune er en del af Naturstyrelsens arbejde med at udmønte nationalpolitiske målsætninger om, at skovlandskaber med tiden skal udgøre 20-25 pct. af Danmarks areal. Skovrejsningen er således et vigtigt virkemiddel i forhold til samfundsmæssige målsætninger og forpligtigelser i relation til både drikkevandsbeskyttelse, bæredygtighed, biodiversitet, klima, folkesundhed og FN's Verdensmål.

Et af de nye skovrejsningsarealer i Aarhus Kommune er Geding Skov, der ligger på det store bakkedrag omkring Geding Landsby nordvest for Aarhus. Grundvandsmagasinerne i området indgår i indvindingsoplandet for Kasted Vandværk. I 1949 begyndte Aarhus Kommune at bore efter vand i Geding-Kasted Mose, og i 1951 byggede man Kasted Vandværk. Siden da har kildepladserne ved Kasted været et af Aarhus Vands vigtigste indvindingsområder, med en tilladelse til at indvinde 3,8 ml. m³ årligt. I 2020 blev der indvundet 2,1 m³ og det forventes, at der er behov for at udnytte hele indvindingstilladelsen i fremtiden på grund af byvækst i Aarhus Nord. Kildepladsen ved Kasted er dermed en af de største/vigtigste i Aarhus.

Naturstyrelsen erhverver arealerne til skovrejsning med medfinansiering fra Aarhus Kommune og Aarhus Vand. Naturstyrelsen bliver lodsejer af arealerne og står for selve skovrejsningen og den langsigtede udvikling af det nye skov- og naturområde.

I 2015 etablerede Naturstyrelsen de første 24 ha af Geding Skov ved Tovhøj højdedraget nord for Geding Landsby. I 2018 gennemførtes en jordfordeling, hvor der blev erhvervet nye arealer, så Geding Skov kan udvides til 71 ha i 2021.

Med udvidelsen vokser Geding Skov sammen med Geding Sø mod syd og Geding Kasted-Mose mod øst. Det skaber nye sammenhænge for naturen og stimæssige sammenhænge for friluftslivet i det bynære landskab mellem Geding, Kasted og Tilst.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

aarhusvand

AARHUS
KOMMUNE

Kasted Vandværk 1956;
Danmark set fra luften
Det Kongelige Bibliotek

SKOVEN BESKYTTER DRIKKEVANDET

Skovrejsningsarealet ved Geding er både nu og i fremtiden en vigtig del af indvindingsområdet for Kasted Vandværk. Aarhus Vand pumper drikkevand fra Kastedværket ud til borgere og virksomheder i kommunens nordlige dele.

Rent grundvand er desværre ikke en selvfølge. Nitrat og rester af pesticider i grundvandet kan være en konsekvens af nedsivning fra dyrkede marker i indvindingsområdet. Problemet med pesticider er desværre meget aktuelt. I løbet af det seneste års tid er der fundet pesticidrester i 10 ud af de 11 aktive indvindingsboringer til Kastedværket. Tilsvarende problemer med pesticidrester gør sig gældende andre steder i Aarhus Kommune såvel som andre steder i landet.

Området omkring Geding er udpeget som sårbart indvindingsområde*, hvor skovrejsning er ønsket som en beskyttelse af grundvandet. I skoven bliver der ikke gødet eller sprøjtet med pesticider. Dermed fungerer skoven som et beskyttende lag over grundvandet, og dermed en varig beskyttelse af fremtidens drikkevand.

*Bemærkning. Aarhus Kommune har på baggrund af statens udpegning af nitratfølsomme områder lavet deres egen sårbarheds vurdering i deres indsatsplaner, hvor de konkludere at der er overlap mellem nitratsårbarhed og pesticidesårbarhed, fordi der i disse områder er en meget stor/hurtig grundvandsdannelse. Derfor kalder de blot områderne for sårbare områder.

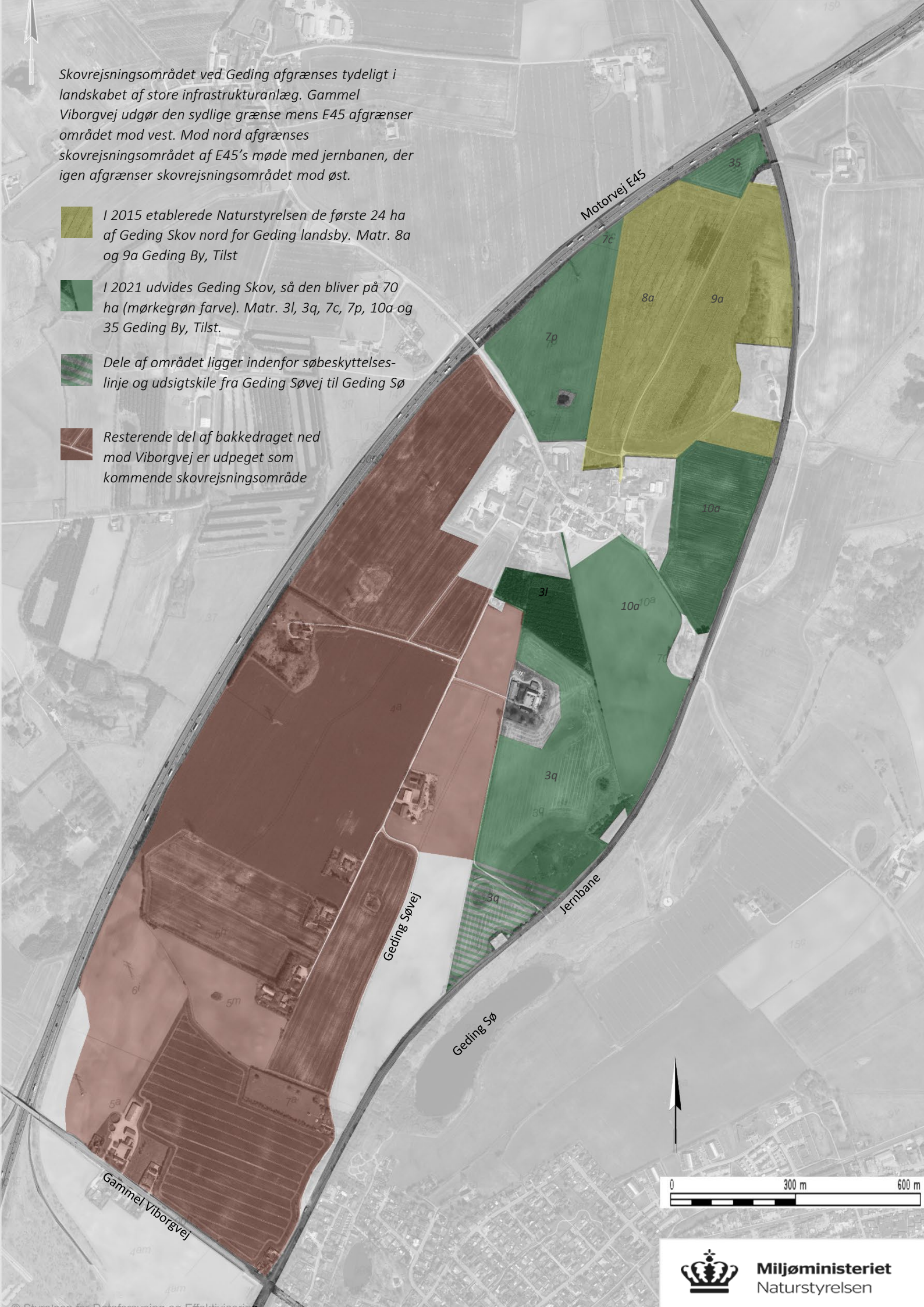
Skovrejsningsområdet ved Geding afgrænses tydeligt i landskabet af store infrastruktur anlæg. Gammel Viborgvej udgør den sydlige grænse mens E45 afgrænser området mod vest. Mod nord afgrænses skovrejsningsområdet af E45's møde med jernbanen, der igen afgrænser skovrejsningsområdet mod øst.

 I 2015 etablerede Naturstyrelsen de første 24 ha af Geding Skov nord for Geding landsby. Matr. 8a og 9a Geding By, Tilst

 I 2021 udvides Geding Skov, så den bliver på 70 ha (mørkegrøn farve). Matr. 3l, 3q, 7c, 7p, 10a og 35 Geding By, Tilst.

 Dele af området ligger indenfor søbeskyttelseslinje og udsigtskile fra Geding Søvej til Geding Sø

 Resterende del af bakkedraget ned mod Viborgvej er udpeget som kommende skovrejsningsområde

LANDSKABELIG SAMMENHÆNGE

En del af det østjyske tunneldal landskab

Skovrejsningsområdet ved Geding ligger på et næsten tre kilometer langt og en kilometer bredt bakke drag, der tydeligt afgrænses i landskabet af store infrastrukturanlæg. Gammel Viborgvej udgør den sydlige grænse, mens motorvej E45 afgrænser området mod vest. Mod nord og øst afgrænses skovrejsningsområdet af motorvej E45 og jernbanen. Med undtagelse af et mindre område indenfor søbeskyttelseslinjen og en udsigtskile til Geding Sø fra Geding Søvej er hele bakke draget udpeget til skovrejsningsområde i kommuneplanen.

Bakke draget udgør den vestlige dalside i tunneldalen mellem Geding og Tilst. Stednavne som Tovhøj og Gedingbjerg vidner om bakke dragets markante fremtoning i landskabet. Fra Tovhøj (70 m.o.h.) til foden af Gedingbjerg er der et fald på 36 meter og hele 45 meter ned til vandspejlet i Geding-Kasted Mose. Fra bakke draget er der storslåede udsigter ned over Geding-Kasted Mose og Geding Sø. Egå har udspring ved Geding Sø og passerer gennem Geding-Kasted Mose og Egå Engsø på sin vej mod udløbet i Aarhus Bugt. Løfter man blikket op over mosen, kan man i klart vejr se hele vejen til Mols Bjerge i den østlige horisontlinje. Ved Geding Sø bliver dalen snæver. Det stejle bakke drag, Søbakke, rejser sig op mod bebyggelsen i Tilst. Herfra er der fri udsigt ud over den varierede natur i dalbunden, og over skovrejsningsområdet på den modsatte dalside, hvor Geding ligger smukt som landsbyen på toppen af bakken.

Nabo til bevaringsværdigt landskab og økologisk korridor

Kombinationen af de markante landskabsformer og de naturgivne og kulturhistoriske overlejringer, som f.eks. mose områder og Geding Landsby, giver tunneldalslandskabet en stærk karakter, som let aflæses fra områdets mange udsigter. Skovrejsningsområdet grænser direkte op til jernbanen, der er udpeget som værdifuldt kulturmiljø, og dens forløb langs foden af det østvendte bakke drag danner en skillelinje mellem skovrejsningsområdet og dalbunden. I dalbunden er der store områder med beskyttede moseområder, vandhuller, søer og afgræssede enge, der giver et frodigt naturpræg. Ud over at være vigtige levesteder for dyr og planter er oplevelsen af de store sammenhængende arealer med beskyttet natur udpeget som bevaringsværdigt landskab, der også udgør et vigtigt ben i det overordnede netværk af naturområder omkring Aarhus, der sikrer spredningsmuligheder for flora og fauna, såkaldte økologiske korridorer.

Nye landskabelige sammenhænge

Med udvidelsen af Geding Skov ændres det åbne landbrugslandskab på den nordøstlige del af bakke draget omkring Geding til et skov- og naturlandskab. Vel vidende at den forestående udvidelse af Geding Skov kun omfatter en del af det samlede areal, hvor skovrejsning er ønsket, har de nye arealer potentiale for at åbne op for helt nye naturmæssige og landskabelige sammenhænge og kvaliteter i det samlede tunneldalslandskab. Det skyldes, at udvidelsen omfatter udvidelsen af Geding Skov mange af de arealer, der udgør de landskabelige overgange mellem Geding skov og det omgivende landskab - og mellem landsbyen Geding og det nye skovlandskab. Med udvidelsen lægges "puslespilsbrikkerne" langs den nordvestlige kant ved motorvej E45 og langs store dele af den østlige kant af Geding Skov. Mod syd vil Geding Skov forventeligt udfylde midten af "puslespillet" med etapevise udvidelser, så skovlandskabet kommer til at udfylde bakke draget mellem motorvej E45 og jernbanen, hele vejen ned til Gammel Viborgvej.

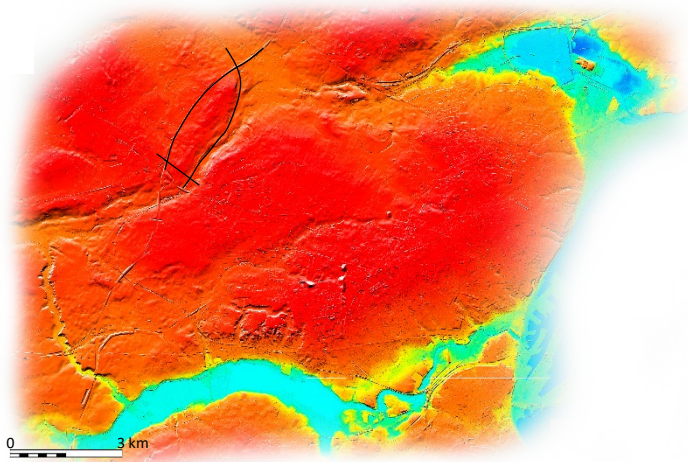
Udsigt ned over Geding-Kasted Mose og hele vejen til Mols Bjerge. Foto: Anders Busse Nielsen

400 KV højspændingsluftledninger og E45 dominerer landskabsbilledet i den vestlige kant af skovrejsningsområdet. I baggrunden ses bebyggelsen i Søften. Foto: Anders Busse Nielsen

Terrænmodel hvor tunneldalene omkring Aarhus tydeligt fremtræder

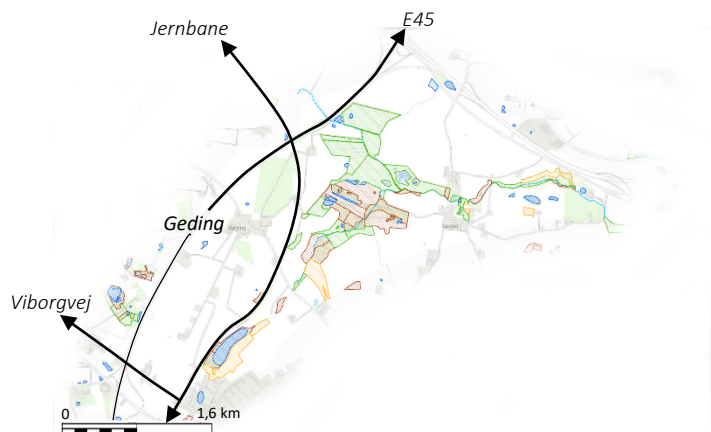
Udpegninger af bevaringsværdige landskaber sammenfalder med tunneldalene omkring Aarhus

Økologiske forbindelser i landskabet omkring Aarhus er knyttet til dale og tilhørende natur- og kulturlandskab

Store dele af dallandskabet omkring Geding Sø og Geding Kasted Mose er beskyttede enge (grøn skravering), overdrev (gul), mose (rød), og vandhuller og søer (Blå).

DIALOGBASERET PLANLÆGNING

I løbet af 2019 og 2020 har Naturstyrelsen udviklet planerne for udvidelsen af Geding Skov. Planen for det nye skovlandskab afspejler afvejning af en lang række forpligtigelser, hensyn og potentialer.

Skoven skal leve op til skovlovens regler for pålægning af fredskovspligt, samt Naturstyrelsens retningslinjer for forvaltning af statens skove, herunder retningslinjer for skovrejsning*. Planen er desuden udarbejdet indenfor kommuneplanens rammer og ud fra tilkendegivelser (fra Kommunen) om, at der kan opnås de nødvendige tilladelser til anlæg i henhold til planloven, naturbeskyttelsesloven, vejloven, vandløbsloven m.fl.

For arealerne gælder en række servitutter og lovgivningsmæssige forpligtigelser, som skal overholdes. Det drejer sig særligt om vejbyggelinje langs motorvejen E45, sikkerhedszone omkring de gennemgående 400 KV højspændingsluftledninger og forskellige nedgravede ledningsanlæg.

Naturstyrelsen har kortlagt de naturlige stedbaserede forudsætninger i forhold til landskabet, forekomst af beskyttede arter, naturtyper og kulturmiljø. Desuden inviterede Naturstyrelsen og Aarhus Kommune to landskabsarkitektstuderende fra Københavns Universitet til at udarbejde et forslag til udviklingsplan for det samlede skov- og naturområde mellem Geding, Kasted og Tilst. Kortlægningerne har sammen med de studerendes afgangsprojekt tilvejebragt et indgående kendskab til området og de bindinger, potentialer og nye tiltag, der ønskes integreret i det kommende skovlandskab.

I foråret 2020 påbegyndte Naturstyrelsen den konkrete planlægning af Geding Skov's udvidelse. Som en del af planlægningsprocessen har skitseforslag været drøftet på en række møder og workshops med Aarhus Kommune for at koordinere tiltag for natur og friluftsliv i det samlede naturområde omkring Geding-Kasted Mose, Geding Sø og Geding Skov. Desuden har der været løbende dialog med Vejdirektoratet og ENERGINET om henholdsvis motorvej og højspændingsledninger i forhold til at integrere sikkerhedsafstande og adgangskrav i udformningen af skovbevoksningerne.

Planlægningen er løbende blevet sammenfattet i skitseforslag, der har været afsæt for en aktiv inddragelse af naboer, kommende brugere og øvrige interessenter. Skitserne er blevet præsenteret på offentlige møder, hvor deltagerne har bidraget med deres lokale viden og med ideer og forslag, som Naturstyrelsen har inddraget i planlægningen.

Med udgangen af 2020 er den endelige landskabsplan udarbejdet. Planen er baseret på viden fra kortlægningen, ønsker fra naboer og fremtidige brugere, projektets økonomi, gældende arealbindinger og lovgivningsmæssige rammer. I planlægningen er mange hensyn, bindinger og potentialer blevet afvejet mod hinanden med det formål at indpasse skoven i den markante tunneldal så det nye skovlandskab bidrager positivt til landskabets karakter og understøtter udviklingen af varieret natur og friluftsliv.

*Retningslinjerne beskriver, hvordan Naturstyrelsen gennemfører skovrejsning kan downloades på dette Link: https://naturstyrelsen.dk/media/277194/retningslinjer-for-statslig-skovrejsning_vnov2019.pdf

OFFENTLIGE MØDER OG NABOLODSEJERMØDER

- Den 26. november 2019 blev der afholdt et åbent møde i Bydelshuset i Tilst. Her blev projektområdet og de vigtige landskabelige sammenhænge præsenteret forud for en workshop, hvor deltagerne kom med input til det samlede naturområde omkring Geding-Kasted Mose, Geding Sø og Geding Skov.
- Den 30. juni 2020 blev der afholdt et udendørs nabolodsejermøde hvor planerne for det nye skovlandskab blev præsenteret. Her informerede nabolodsejere om deres kendskab til lokale forhold, og de kunne bidrage med forslag og ideer til planen. I forlængelse af mødet blev der afholdt individuelle møder med en række naboer for at drøfte stedspecifikke samarbejder om stier og andre naboforhold.
- Den 3. oktober 2020 blev der afholdt et offentligt møde i form af en skovvandring, hvor et gennemarbejdet planforslag blev præsenteret. Efter præsentationen og opklarende spørgsmål blev de fremmødte opdelt i tre grupper som hver især vandrede ud til tre punkter i det nye skovlandskab for med landskabsplanen i hånden og udsigt over landskabet, at kommentere, diskutere og fremføre ønsker og forslag.

SKOVEN I LANDSKABET & LANDSKABET I SKOVEN

Med udvidelsen af Geding Skov ændres den nordøstlige del af det åbne landbrugslandskab til et rekreativt skov- og naturlandskab. De landskabelige sammenhænge med det markante tunneldalslandskab og eksisterende natur- og kulturhistoriske værdier har sammen med de store dominerende infrastrukturanlæg givet nogle klare rammer for planlægningen af Geding Skov' udvidelse.

Fremhæve landskabskarakteren

Det nye skovlandskab udvider det bevaringsværdige landskab med naturpræg, der allerede findes i dalbunden, så skov- og natur bliver en samlende landskabskarakter for hele dalen. Bevoksede og lysåbne områders placeringer og udformning kommer til at bevare og indramme de storslåede udsigter ud over dalen. Samtidig vil de nye skovbryns forløb op og ned af bakkedraget danne visuelle ledelinjer på tværs af højdekurverne. Ser man ind mod det nye skovlandskab fra øst, vil skovbrynenes forløb forstærke oplevelsen af højdeforskellene og dermed hele tunneldalens markante geologiske træk og naturgivne landskabsformer og -karakter.

Nye landskabskvaliteter

Store lysåbne områder bevarer og fremhæver oplevelsen af Geding som landsbyen 'på toppen af bakken'. De åbne områder er desuden udformet, så udsigterne ned over Geding-Kasted Mose og over mod Geding Sø og Tilst bevares. Skovholme og trægrupper danner gradvise overgange mellem de åbne og bevoksede områder. De placeres og udformes, så de kommer til at danne forgrund og mellemgrund i udsigterne ud over det omgivende dallandskab og skaber visuelle fikspunkter i skoven, når man færdes ad de nye stier.

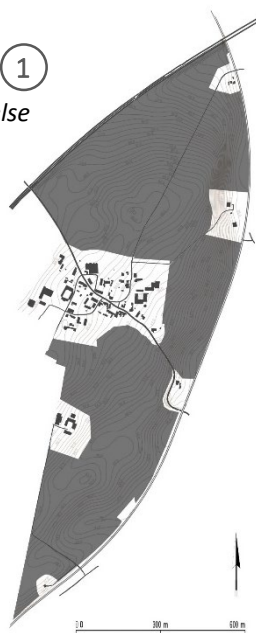
Langs Geding Byvej plantes en "tunge" af skov som en forlængelse af den eksisterende bevoksning ved jernbaneunderføringen. Skovtungen vil danne en visuel ledelinje, der fremhæver højdeforskellene fra dalbunden og op mod landsbyen, f.eks. når man kommer dertil ad Geding Byvej, eller når man ser over mod Geding og skoven fra bakkedraget ved Tilst, hvor Søbakke Skovbadeskov etableres af Aarhus Kommune.

Ved Geding Sø vokser et eksisterende smalt fredskovsareal umiddelbart øst for jernbanen med nye skovplantninger op ad dalsiden, så der skabes sammenhæng med et lille eksisterende skovlod ved Gedings sydlige kant. Ved Geding Sø afsluttes det nye bånd af skov med et bryn langs markvejen, der går fra Gråstensgård ned til broen over jernbanen, så skovbrynet danner ryg for udsigten til Geding Sø og den landskabelige sammenhæng med bebyggelsen i Tilst.

Nedtone infrastrukturanlæg

I den vestlige del af projektområdet har sikkerheds- og respektafstande til de gennemgående højspændingsluftledninger og vejbyggelinjen ved motorvej E45 været afsæt for at skabe et varieret busklandskab. Busklandskabet skaber en bred overgangszonzone med potentiale for biodiversitet og det nedtoner samtidig de to infrastrukturanlægs dominerende fremtoning i landskabet. I området, der ligger indenfor vejbyggelinjen (20-35 meter fra skel), plantes der ikke træer eller buske. Arealet overlades til stedets frøbank indtil, det forventeligt senere inddrages til udvidelse af motorvejen.

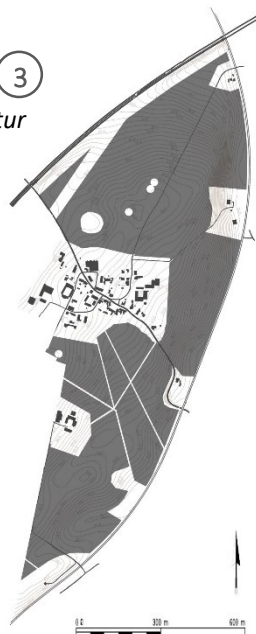
①
Frihold beboelse

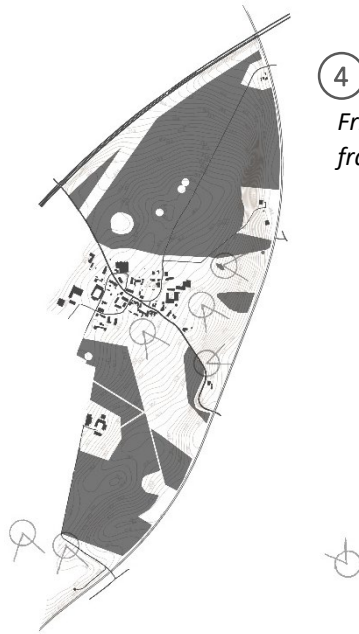
②
Frihold luft- og jordledninger

③
Frihold beskyttet natur og fortidsminder

④
Frihold udsigter til og fra projektområdet

⑤
Fremhæv landskabskvaliteter og integrer infrastrukturanlæg

Arealbindinger og landskabelig sammenhænge har været afsæt for formgivning, der fremhæver og forstærker oplevelsen af terrænet og de landskabelige kvaliteter og samtidig nedtoner de dominerende infrastrukturanlæg.

Vekselvirkningen mellem bevoksede og åbne områder af varierende størrelse skaber stor rumlig variation i det nye skovlandskab og indramning af udsigterne. Grænsen mellem tonede og ikke tonede dele af luftfotoet angiver udstrækningen af Geding Skov efter udvidelsen.

 Nye bevoksede områder

 Geding Skov plantet 2015

 Ældre fredskov

Geding Skov efter udvidelse i 2021

	ha	pct
Tilplantet areal 2015 og 2021	38,1	53,7
Ældre fredskov	3,7	5,2
Naturlig tilgroning	4,7	6,6
Lysåbne områder	22,7	31,9
Off. vej, skovens stier og p-plads	1,4	1,9
§ 3 beskyttet mose	0,3	0,5
§3 beskyttet vandhul	0,1	0,1
I alt	71	100,0

Arealopgørelse i projektområde for udvidelse

	ha	pct.
Tilplantet areal 2021	18,8	40,1
Naturlig tilgroning	22,3	4,9
Lysåbne områder	21,8	46,6
Eksisterende bevoksning	2,8	5,9
Off. vej, skovens stier og p-plads	0,7	1,6
§ 3 beskyttet mose	0,3	0,7
§3 beskyttet vandhul	0,1	0,2
I alt	46,8	100,0

Naturlig tilgroning
Mål: spredte træer

0 300 600 m

HØJRESIDE

3D model af Geding Skov

Som en del af planprocessen har Naturstyrelsen og Aarhus Kommune samarbejdet med konsulenter omkring opbygning af en 3D model af Geding Skov og Søbakke Skovbadeskov. De to skovrejsninger ligger på hver dalside og vil tilsammen udvide det naturpræg, der allerede findes i dalbunden, så skov- og natur bliver den samlende landskabskarakter for hele dalen - en smuk og værdifuld landskabelig ramme for naturen og friluftslivet.

Det følgende opslag viser fugleperspektiver og øjenhøjde perspektiver fra 3D modellen. Modelbillederne er nødvendigvis formindsket. Naturstyrelsen og Aarhus Kommune opfordre alle til at gå på opdagelse i 3D modellen, hvor man frit kan bevæge sig rundt i landskabet, se det fra forskellige vinkler og højde samt zoome ind og ud.

3D modellen skal åbnes med Google Chrome som web browser og er frit tilgængelig på dette link: <https://skfb.ly/6XuB6>

3D model af de nye skovbevoksninger i Geding Skov og Søbakke Skovbadeskov. F1 og F2 viser udsigtspunktet for de to fugleperspektiver med samme kode og P1, P2, P3, P4 for de fire "øjnehøjde" perspektiver.

Fugleperspektiv mod nordvest set fra modstående dalside ind over Geding Skov

Fugleperspektiv ind over busklandskabet set fra syd

Udsigten hen over tilgroningsarealet over mod Geding Sø og den stejle stigning op til bebyggelsen i Tilst

Udsigten over mod Geding Skov og Geding landsby fra Søbakke' toppunkt

Udsigten fra Geding Byvej ned over dalen op til Geding Landsby og Geding Skov

Udsigten fra Geding Landsby over mod Søbakke Skovbadeskov (og Tilst Kirke)

UDVIKLING AF FRILUFTSLIV

Med Geding Skov' bynære beliggenhed følger mangfoldige ønsker til et aktivt friluftsliv. Den store variation i landskabet og udbygning af forskellige stisystemer vil give mulighed for, at området kan opleves og bruges på mange forskellige måder. For beboerne i Geding landsby vil det nye skovlandskab, blive en "hverdagsskov" og et "åndehul". Samtidig vil nærheden til Geding-Kasted Mose, Geding Sø og den nye Søbakke Skovbadeskov, bevirke, at Geding Skov har potentiale til at blive et friluftsmål for borgere, institutioner og foreninger fra hele nordvest Aarhus.

Naboer, og andre fremtidige brugere, skal have mulighed for at blive godt bekendte med de nye omgivelser og dermed hen ad vejen kunne opbygge en fornemmelse for hvilke ønsker de har til den fremtidige brug, før de kan være med til at konkretisere og afveje hvor og hvordan forskellige ønsker til faciliteter, bedst indpasses i det nye skovlandskab. Derfor vil Naturstyrelsen i samarbejde med brugerne løbende konkretisere og etablere faciliteter der understøtter friluftslivet.

I forbindelse med at skoven etableres, tager Naturstyrelsen derfor initiativ til at oprette et skovråd med repræsentation fra naboer, foreninger og skovens forskellige brugergrupper. Skovrådet vil formalisere den fremadrettede dialog mellem Naturstyrelsen, Aarhus Kommune og øvrige samarbejdspartner og brugerne såvel som samarbejdet omkring løbende udvikling af naturen og mulighederne for friluftsliv.

God tilgængelighed til skoven og i skoven

Et system af skovveje, grusstier og slåede spor gør det nye skovlandskab tilgængeligt fra dag ét. Stisystemerne i Geding Skov er planlagt med udgangspunkt i, at skabe god tilgængelighed og forskellige rundtursmuligheder for beboerne og besøgende i Geding Landsby. Samtidig er stiforløbene planlagt med henblik på at opnå stimæssige sammenhænge med Geding-Kasted Mose, Geding Sø og den nye Søbakke Skovbadeskov. Sammenhængende stiforløb i hele området, vil give borgere, foreninger og institutioner i Tilst og Kasted gode adgangsmuligheder til Geding Skov og åbne op for helt nye rundtursmuligheder. Således har der ved de offentlige møder været et udbredt ønske om helårstier, der skaber sammenhæng mellem den nye Søbakke Skovbadeskov ved Tilst, Geding Sø, Geding Skov og Geding-Kasted Mose, og at sådanne stier planlægges uden om områder, der afgrænses af dyr.

For besøgende, som kommer i bil eller andre køretøjer, etableres en parkeringsplads ud til Geding Byvej. Parkeringspladsen er placeret vest for Geding Landsby, og indkørslen er placeret således, at terrænforskelle mellem parkeringsplads og vejens krumning tilsammen giver et godt overblik til begge sider, når man kører ud på Geding Byvej.

Fra Tovhøjvej løber nye stier ud over højdedraget med udsigt over Geding-Kasted Mose. Når man er kommet lige nøjagtig så langt frem på bakkedraget, at øjet kan følge terrænfaldet helt ned mod dalbunden, deler stien sig i to. Ved stidelingen udvider stierne sig til en lille uformel grusplads, som mod vest (op ad bakken) afgrænses af en lav støttemur, der giver sidde-muligheder for større grupper. Bag stensætningen plantes en lille gruppe af tjørnebuske, der forankrer udsigtspunktet i landskabet og samtidig giver læ og en "tryk ryg" at stå eller sidde op imod, når man nyder udsigten ned over Geding-Kasted Mose og hele vejen til Mols Bjerge.

Et system af skovveje, grusstier og slåede spor gør det nye skovlandskab tilgængeligt fra dag ét. Stisystemerne i Geding Skov er planlagt med udgangspunkt i at skabe god tilgængelighed og forskellige rundtursmuligheder for beboerne i Geding. Samtidig er stiforløbene planlagt så der skabes sammenhæng med Geding-Kasted Mose og Geding Sø.

 3,5 m bred skovvej med grus

 1,7 m bred skovsti med grus

 Slåede spor (forslag)

Forbindelsessti fra Geding Søvej gennem den gamle fredskov frem til stjerneudskiftningslinjen anlægges som slået skovspor i 2021. Efter udtynding der fremmer naturlig foryngelse med løvtræer, befæstes stien med grus i løbet af 2022.

I udsigter over landskaber hvor man taber den visuelle kontakt med terrænets bevægelser, mister man også fornemmelsen af en fysisk sammenhæng med det landskab, man betragter. Den visuelle kontakt med terrænets fald fra stidelingen og ned til dalbunden medvirker til, at selve bakkedraget indgår som forgrund i udsigten og "forbinder" betragteren med Geding-Kasted Mose (mellemgrund) såvel som de fjerne dele af udsigten (baggrund).

Fra udsigtspunktet kan man enten fortsætte mod syd gennem det lysåbne område eller ned ad bakkedraget, hvor stien leder frem til tunnelen under jernbanen. Via tunnelen skabes der stimæssig forbindelse til Tovhøjvej's forløb øst for jernbanen og til netværket af stier i Geding-Kasted Mose.

Broen hen over Jernbanen umiddelbart øst for motorvej E45 udskiftes i vinteren 2021/22 til en sti- og gangbro, som også giver tilgængelighed på tværs af jernbanen mellem Geding Skov og Geding-Kasted Mose og videre til Kasted.

Den nye sti og gangbro over jernbanen ved Geding Sø giver besøgende fra Tilst en direkte adgang til Geding Skov og bliver en grøn, bilfri stiforbindelse fra Geding til Tilst. Dette potentiale har været udgangspunkt for stiforløbet mellem Geding og broen. Fra broen fører stien ind gennem skoven og passerer forbi det beskyttede vandhul og moseområde, inden den drejer af og følger parallelt med stjerneudskiftningslinjen, hvor man vil færdes langs det beskyttede jorddige bevokset med gamle krogede tjørnebuske/træer resten af vejen op til Geding.

Stjerneudskiftningen af markerne omkring Geding Landsby fra slutningen af 1700-tallet er en genkendelig del af områdets kulturmiljø. De offentlige veje og eksisterende grusveje løber flere steder langs udskiftningslinjerne og synliggør deres forløb i landskabet. På tilsvarende vis vil det nye stiforløb formidle udskiftningslinjen med det beskyttede jorddige, både når man færdes ad stien, og når man færdes ad Geding Byvej, særligt på strækningen fra Stensgård og ned til Egåen.

De grusbelagte stier må bruges til fods og på cykel. Langs de fleste stier udlægges en græsrabat med et slået spor, som skal benyttes til ridning. Ved at henvise ryttere til et separat spor mindskes konflikter mellem forskellige brugergrupper.

De grusbelagte skovveje og skovstier bliver suppleret med slåede spor gennem skoven og det lysåbne græsland. Disse spor er uden belægning og slås to til tre gange årligt. I fugtige perioder kan sporene være mindre farbare.

Sammen med sporet i den eksisterende del af Geding Skov vil de nye spor give mulighed for forskellige genveje eller små tilføjelser på rundturene. Sporenes forløb vil løbende blive planlagt i dialog med naboer og øvrige brugere af skoven og udbygget efter behov.

Som helhed er skovveje, skovstier og de slåede spors forløb udformet, så man på sin tur gennem skovlandskabet på sigt vil komme til at opleve variation mellem at gå *under* træernes kronetag, *gennem* forskellige typer af skov, *forbi* spredte træer, *ind* i en lysning, *ned* til vandhuller, *op* til udsigterne, *langs* skovbrynet, og *ud* på de åbne arealer.

Juli 2013

Maj 2014

August 2017

I Skovrejsningsområder gør nye skovveje og stier landskabet tilgængeligt for folk fra dag ét og giver muligheder for helt nye rundturer og oplevelser. Billederne er fra etableringen af Elmelund Skov ved Odense. Et trampespor gennem bygmarken indikerer forløbet af den nye skovvej. Året efter er skovvejen etableret langs et nyplantet skovbryn med udsigt ud over et græsningsareal. Kun tre år senere har området en frodig og "naturlig" fremtoning. Fotos: Anders Busse Nielsen

Faciliteter og formidling

Ved parkeringspladsen og ved den sydlige indgang til skoven fra broen over jernbanen ved Geding Sø vil informationsskilte byde velkommen til Geding Skov. Skiltene vil i form af tekst og oversigtskort formidle skovens varierede natur og landskab samt mulighederne for friluftsliv. Desuden vil formålet med skovrejsningen og Naturstyrelsens samarbejde med de forskellige samarbejdspartner blive beskrevet.

I tilknytning til stisystemet etableres forskellige former for siddemuligheder i form af bænke, en træstamme eller store sten. Stednavne som Gråstensgård og Stensgård afspejler, at jorden er meget stenet, og det er oplagt at bruge nogle af de store sten til siddepladser. Siddepladserne placeres, så de markerer stedspecifikke landskabs- og naturoplevelser og opfordrer til at holde pause eller gøre et længere ophold. Samtidig vil de give svagt gående mulighed for at holde pauser med jævne mellemrum. Bænke placeres som markører ved områdets centrale udsigter, mens siddesten og træstammer placeres ind til blomstrende skovbryn, ved lysninger og vandhuller. Hvor stier krydser en udskiftningslinje er der mulighed for lægge flere sten sammen til en dyng eller et dige for at markere, at stien krydser gennem en kulturhistorisk linje i landskabet. Dette kan samtidig bidrage til udvikling af en ny lille biotop af solopvarmede sten.

Øvrige faciliteter der understøtter friluftslivet begrænses i første anlægsfase til den eksisterende grillplads, der ligger ved Tovhøjvej umiddelbart nord for Geding Landsby. Grillpladsen blev etableret i samarbejde med Geding beboerforening i 2018 og 2019, og rummer en grill, flere borde og bænke og forskellige slags frugt- og nøddebuske.

ZONERING FOR FRILUFTSLIV

Naturstyrelsens skov- og naturområder er inddelt i en zoner for friluftsliv. Arealerne inddeles i hhv. stillezoner, friluftszoner og facilitetszoner.

I Facilitetszoner prioriteres opsætning og udvikling af faciliteter der understøtter friluftslivet, og hvor der forventes den største benyttelse. Friluftszoner er områder, hvor der kun i begrænset omfang opsættes faciliteter. I friluftszoner er der primært fokus på ruteføringer som vandrestier, ridestier og MTB spor. Stillezoner udlægges bl.a. hvor der er mulighed for at opleve og samtidig beskytte værdifuld natur.

I Geding Skov udlægges en facilitetszone nord for Geding Landsby og de resterende dele som friluftszone. Sammenhængen med Geding-Kasted Mose tilbyder mulighed for at opleve et stort område hvor naturen og naturoplevelser på naturens præmisser er i fokus, og derfor kan betegnes som en stillezone.

Jorden omkring Geding er meget stenet. Gennem årene har bønderne samlet sten, som nu ligger i bunker flere steder i området.
Foto: Anders Busse Nielsen

LYSÅBNE OMRÅDER

Bevoksede- og lysåbne områder af varierende størrelse skaber stor rumlig variation i det nye skovlandskab og kilometervis af overgangszoner, der udgør vigtige levesteder og ledelinjer for flora og fauna.

Udviklingen fra mark med konventionel landbrug til skov og lysåben natur tager tid. Den lerholdige jord omkring Geding er naturligt nærringsrig, og tilførsel af gødning har gennem årene med landbrugsdrift underbygget dette. På de store lysåbne arealer på dalsiden øst og sydøst for Geding Landsby er det målet at understøtte den langsigtede udvikling frem mod en artsrig flora. Derfor er det hensigten at forsøge at nedbringe niveauet af næringsstoffer i jorden ved udpining. Det sker ved at høste græsafgrøder en til flere gange årligt i en periode på mellem fem og ti år. Herefter vil græsafgrøden blive pløjet ned og de interne dræn på arealerne blive brudt, så græssende dyr og variationen i jordens vandbalance i samspil kan understøtte den naturlige udvikling frem mod et artsrigt eng eller overdrevsvegetation. I forbindelse med hegnsætning friholdes den gennemgående stiforbindelse, så man kan passere arealerne uden at komme ind til de græssende dyr. Der kan opsættes klaplåger, der giver adgang til de afgræssede arealer og mulighed for at afkorte eller lave variationer på rundturene.

De øvrige lysåbne arealer ved busklandskabet i vest ud mod motorvej E45 og omkring boliger (herunder Geding Landsby), vandhuller og mosen henligges til udvikling med den naturlige flora. Disse områder vil fra første år være til gavn for fugle og insekter, og give mulighed for at forskellige arter kan indvandre og sprede sig til de store lysåbne arealer, når udpiningen afsluttes. I de første år vil agertidsel, nælde og andre næringskrævende urter forventeligt dominere. Derfor vil arealerne blive slået årligt for at fremme udviklingen hen mod en mere artsrig flora. Herefter vil afpudsning af arealerne kun gøres efter behov, f.eks. for at hindre at de springer i skov.

*Klippet spor gennem lysåbent strøg
i Alnarps landskabslaboratorium,
Sverige. Foto: Björn Wiström.*

VANDET I LANDSKABET

Mere naturlig hydrologi

Vand er vigtig for udvikling af en varieret natur. Landbrugsarealerne har gennem mange år været drænet for at gøre jorderne så ensartede som muligt og effektivisere landbrugsdriften. Dræningen har i stor udstrækning fjernet vandet fra overfladen og reduceret mængden af vand i de øverste jordlag. Som en del af skovrejsningen genskabes den naturlige hydrologi i det omfang, det er muligt.

Dræn som aftager vand fra naboarealer vil fortsat modtage vandet i overensstemmelse med vandløbslovens regler. De markante højdeforskelle fra naboarealerne til projektarealet og faldet indenfor projektarealet ned mod jernbanen giver naturlige strømningsveje i overjorden og på terræn. Derfor vil erstatning af dræn med åbne grøfter forventeligt ikke blive nødvendigt, eller de kan begrænses til korte forløb, der leder vandet til terræn.

Interne dræn, dvs. dræn som alene afvander marker i Geding Skov, brydes aktivt eller ved at træernes rødder efter en årrække vokser ind i drænene og blokkerer dem. Genskabelse af den naturlige variation i jordens vandindhold vil fremme udviklingen af en mere varieret natur og dermed større biodiversitet.

Vandhuller og mose

I den sydlige del af skovrejsningsområdet vil lavningen, der går fra sydsiden af markvejen mod nordøst hen til det beskyttede mose område, blive mere fugtig med periodevis stående vand. På sigt er det muligt, at der vil udvikle sig en "sumpskov" med birk i et strøg fra markvejen og ned mod mosen. I tilgroningsarealet syd for markvejen forventes det, at der store dele af året vil være et åbent vandspejl.

Omkring mosen, og det beskyttede vandhul umiddelbart nord for den, laves en lysning. Som en følge af skovrejsningen ophører brugen af gødskning og pesticider, hvilket vil have en positiv indvirkning på vandhullet og mosens naturpotentiale. Samtidig igangsættes naturpleje i form af fjernelse af en del af træerne i mosen og på de stejle kanter omkring vandhullet og bekæmpelse af japansk pileurt. Plejetiltagene vil øge områdets værdi som levested for padder, bl.a. butsnudet frø, som er den eneste registrerede tilstedeværelse af fredede og bilag IV arter i hele projektområdet. Når man færdes ad stien gennem lysningen, vil plejetiltagene desuden skabe interessante indblik til vandhullet og mosen.

Vandhullet ved den nye parkeringsplads blev i tidernes morgen udgravet som branddam for Geding Landsby og er således en del af områdets kulturhistorie. Fremover bliver den en del af det nye skovlandskab. For at forbedre vandhullets potentiale som levested for padder og som karaktergivende landskabselement vil Naturstyrelsen tage initiativ til naturpleje i samarbejde med dens ejere.

I Alnarps Västerskog, Sverige, er Rødel stammet op og vegetation på brinken er ryddet for at skabe et indblik til vandhullet, inden man går videre. Et punktvist plejetiltag, der fremhæver vandhullet som karaktergivende landskabselement i det unge skovlandskab. Fotos: Roland Gustavsson

At sanke vil sige at samle spiselige planter, bær og frugter. Sankning er blevet en populær aktivitet for folk i alle aldre, der forbinder turen i skoven med årstidernes kommen og gåen. Når man nyder en varm kop hyldebærsaft efter en vintertur i skoven, er det også minderne om sensommerdagen, hvor man plukkede hyldebær, der luner.

*Sanketur i True Skov
Foto: Smag på Aarhus*

SKOVENS BEVOKSNINGER

Naturnære skovudviklingstyper og artsrige skovbryn

Naturstyrelsens skovrejsning udføres ud fra principperne for naturnær skovdrift. Naturstyrelsens skove, herunder skovrejsningsområder, er certificeret som bæredygtig skovdrift efter de to internationale FSC og PEFC certificeringssystemer. Formålet med naturnær skovdrift er, at udvikle artsrige og lokalitetstilpassede skove der "efterligner" de artssammensætninger, bevoksningsstrukturer og dynamikker, der naturligt ville forventes udviklet på den enkelte lokalitet. Den naturnære tilgang til artsvalg og blandinger bidrager til, at de enkelte bevoksninger bliver robuste over for et varmere, vådere og vildere klima, og giver således fremtidige generationer fleksibilitet i forhold til at lægge vægt på *natur* eller *drift* eller andre formål i videreudviklingen af Geding Skov, såvel som de mange andre nye skove Naturstyrelsen etablerer over hele landet i samarbejde med kommuner, forsyningsselskaber m.fl.

For at kunne beskrive og fastholde målsætningerne med udviklingen af naturnære skove arbejder Naturstyrelsen med en række såkaldte skovudviklingstyper, der beskriver de langsigtede mål for udviklingen af det enkelte område i skoven.

Ved udarbejdelse af bevoksningsplanen for Geding Skovs udvidelse har de landskabelige sammenhænge med det omgivende landskab og de naturgivne forhold dannet en ramme for valg af skovudviklingstyper. Lokale variationer i jordbundsforhold og stisystemernes forløb gennem området har sidenhen være afsæt for at indarbejde stedspecifik variation i artssammensætninger, så der skabes yderligere naturmæssig og oplevelsesmæssig variation i skovbilledet.

33 forskellige slags træer og buske

I alt planlægges det at plante 33 forskellige arter træer og buske i forbindelse med udvidelsen af Geding. Der anvendes altovervejende hjemmehørende arter, men nye arter har også fundet vej til skoven. Det drejer sig om alleer af ægte kastanje, valnød og tarmvridrøn. Det er bud på arter, der trives i et varmere klima med mildere vintre og deraf følgende længere vækstsæsoner, som allerede er ved at indfinde sig som en konsekvens af klimaforandringerne. Tarmvridrøn vil bidrage med de mest fantastiske efterårsfarver, mens ægte kastanje og valnød giver mulighed for at sanke nødder i efterårsmånederne. Derudover vil der i busklandskabet blive plantet surbær, som er en både flot og god lav frugtbusk. Det er blevet meget populært at gå på jagt efter de sorte rønnebærs lignende bær, der pga. det høje indhold af antioxidanter og vitaminer betegnes som "superfood". Med undtagelse af tarmvridrøn plantes de nye arter kun i begrænset omfang som indblanding med de mange hjemmehørende "bærende" bær-, frugt- og nøddebuske, der ellers vil blive at finde langs stierne og andre steder med god tilgængelighed, som en anledning til at stoppe op og gå på rov i skovens spisekammer.

Når de arter der er plantet i den eksisterende del af Geding Skov medtages er antallet af vedplanter endnu større end 33. Med tiden er der potentiale for at arter spredt med vinden og af dyr vil bidrage til, at artsvariationen øges yderligere. Den store artsdiversitet der indbygges i Geding Skov medvirker til, at fremtidige generationer får en fleksibilitet i forhold til områdets forvaltning.

Bevoksningsplan for udvidelsen af Geding Skov. Bevoksningsnumrene referer til plantelisten på modstående side.

- Brynplantning og busk øer
- Ege-blandingsskov
- Birkeskov og aske-elle sump
- Naturlig tilgroning
- Geding Skov plantet 2015
- Ældre fredskov

Kategori	Bevoksningsnr.	Eg	Tarmvridrøn	Småbladet Lind	Avnbøg	Fuglekirsebær	Spidsløn	Ægte Kastanje	Valnød	Bævreasp	Vortebirk	Ask	Rødel	Alm. benved	Dunet Gedeblad	Fjeldribs	Hunderose	Kvalkved	Slæen	Æblerose	Vrietorn	Øret pil	Rød kornel	Alm. Røn	Engriflet hvidtjørn	Alm. hvidtjørn	Gråpil	Hassel	Navr	Kræge	Skovabild	Vild pære	Surbær	Havtorn	Antal arter
B	1																																		19
B	3																																		19
B	8																																		19
B	12																																		19
B	16																																		2
B	17																																		14
B	19																																		19
B	23																																		14
B	25																																		14
B	26																																		14
B	28																																		14
B	29																																		14
B	31																																		14
B	34																																		14
B	35																																		14
BS	15																																		3
Ø	4																																		10
Ø	5																																		10
Ø	6																																		10
Ø	7																																		10
Ø	9																																		10
Ø	10																																		14
Ø	11																																		1
S	2																																		5
S	13																																		3
S	14																																		3
S	18																																		7
S	20																																		3
S	21																																		4
S	22																																		1
S	24																																		5
S	27																																		7
S	30																																		3
S	32																																		9
S	33																																		1

Planteliste for udvidelsen af Geding Skov. Numrene referer til bevoksningsplanen på modstående side. Bevoksningerne varierer mellem Bryn (B), lavskov plantet på stor afstand (L), Busk øer (Ø) og skovbevoksninger (S). Der plantes 33 forskellige arter af træer og buske fordelt på 33 forskellige bevoksninger.

Plantet skov – Frodig ege-blandingsskov

Den artsrige Ege-blandingskov med stor strukturel variation vil danne en robust landskabelig ramme for stedvis variation i skovbilledet. Skovudviklingstypen, der sigtes mod, er et lystræssamfund, der i Geding Skov vil blive etableret med indblanding af ask, fuglekirsebær og lind som ledsagearter i det fremtidige kronetag og avnbøg, hassel, navr, tarmvridrøn og en række naturligt indvandrende træ- og buskarter i underskoven.

Skovudviklingstypen vil hurtigt (10-20 år) udvikle et frodigt skovbillede med et rigt dyreliv og mange sangfugle. Som lystræssamfund på nærringsrig jord er der også et stort potentiale for på sigt at udvikle en varieret skovbundsflora. Skovbundsfloraen kan eventuelt hjælpes på vej med såkaldt "assisteret spredning," dvs. podning med skovbund fra ældre skove i nærområdet. Egens og ledsagearternes lette skygge vil desuden bidrage til, at de mange vigtige skovbryn ikke bliver skygget bort eller udkonkurreret af selvforyngelse af mere skyggegivende skovtræer som f.eks. bøg. Omvendt kan skovbrynsarter sprede sig ind i de bagvedliggende bevoksninger og bidrage til yderligere artsdiversitet og variation i skovbilledet.

For at sikre et godt samspil mellem de forskellige træer og buske plantes de fleste indblandingsarter i rene grupper eller større holme. Grupperne og holmene vil variere i størrelse fra ca. 100 m² op til 2.000 m². De større holme vil overvejende være de træarter, der på sigt kommer til at danne kronetaget sammen med eg. Variationen mellem at indblande arterne løbende og i grupper og holme skaber desuden variation i skovbilledet, når man færdes gennem området. Variation i skovbilledet understøttes desuden ved, at antal og den relative vægtning mellem forskellige indblandingsarter varieres mellem de forskellige bevoksninger i området.

I skovtungen mellem Gråstensgård og jernbanen forstærkes variationen i skovbilledet med en birkebevoksning, der med sin vækstkraft hurtigt vil skabe en luftig og lys velkomst til skoven, for folk der ankommer via broen over jernbanen. I en anden lavning op mod Gråstensgård udvikles en aske-ellesump, hvor der også plantes lind.

Græsningsskov

På dalsiden øst for Geding Landsby er det langsigtede mål at udvikle en græsningsskov. Skovtungen langs Geding Byvej og skovholmene der bryder det store lysåbne græsland bliver inddraget i græsningsarealerne. Bevoksningerne vil derfor blive tyndet kraftigere og tidligere end de i øvrige bevoksninger, så de udvikler en lysåben bevoksningsstruktur med bredkronede træer, der på lang sigt kan blive veterantræer.

I græsningsskoven vil de græssende dyrs bid på kviste og grene medvirke til at skabe sol-skygge gradienter med åbne soleksponerede arealer, lysåbne skovbryn og lysåbne bevoksninger med frodig græs og urtevegetation i skovbunden. Samtidig giver bevoksningerne naturlige muligheder for, at dyrene kan søge ly og læ for blæst og sne, regn og slud såvel som skygge for solen på varme sommerdage.

I True Skov snor bæersporet sig gennem den 20-årige ege-blandingsskov. Fuglene bygger reder i den frodige underskov, hvor hassel, tjørn, navr og andre små træer og buske trives med de mange lyspletter, der når gennem egens kronetag.

Skovbryn

Få elementer i landskabet har så stor biologisk og oplevelsesmæssig værdi, i forhold til sit areal, som skovbryn. Skovbrynene er vigtige ledelinjer for mange dyr, og det er her mange fugle og insekter opholder sig og yngler. Som skovens ydre grænse, er det også i skovbrynene, der er skovens "ansigt" hvor årstidsvariationerne er mest markante. En hvid bølge af blomstrende slåen, tjørn, mirabel, skovabild, hyld, kvalkved, røn og vildroser i forårs månederne afløses i løbet sommeren af farverige bær og frugter der i efterårs månederne får selskab af høstfarver i alle mulige gule og røde nuancer. Som et sammenbindende element mellem bevoksede og åbne arealer er skovbrynene det først man ser, når man ankommer til skoven, og det er også skovbrynenes forløb, der fanget øjet, når blikket i forbifarten falder på Geding Skov i gennem vinduet i toget eller i bilen.

Brynene plantes med hjemmehørende arter og opbygges med stor artsvariation. Generelt plantes bryn med en gradient, som har lave buske yderst efterfulgt af større buske og småtræer, som tættest på selve bevoksningerne har en mindre indblanding af bestandstræarterne. Afhængig af soleksponering og ønsket til landskabelig fremtoning opbygges de enkelte bryn med forskellige arter, der er tilpasset de lokale forskelle, f.eks. mellem et soleksponeret sydvendt bryn og et bryn mod nord, der med tiden vil ligge i skygge af den bagvedliggende bevoksning.

Ved alle ydre bryn, dvs. bryn der afgrænser skoven ud mod det omgivende landskab (E45 og jernbanen), afsluttes alle bevoksninger med 20 meter brede skovbryn, jf. skovloven. De brede skovbryn vil med tiden udvikle en svagt stigende profil fra lave buske til høje bestandstræer. Ud over de mange biologiske og visuelle kvaliteter beskytter de brede skovbryn "skovklimaet" og nedsætter risikoen for stormfald ved at filtrere vinden og lede den op over skoven.

Langs jernbanen vil de brede bryns svagt stigende profil desuden begrænse behov for beskæring eller fældning af træer, der over årene vokser op over de maksimale højder omkring de nye køreledningsanlæg, der er tinglyst i forbindelse med jernbanenettets elektrificering. Brynene plantes med 10 meters afstand til spormidte, så der foran brynet kan udvikles en naturlig, og forhåbentlig artsrig, urteflora, der kan forlænge buskenes forårsblomstring langt ind i sommeren.

Indadtil i det nye skovlandskab varieres de mange indre bryn. Generelt afsluttes bryn på bevoksninger, der indgår i udsigterne fra Geding Landsby med 10 meter brede brynplanter, der tilfører blomstring og årstidsvariationer til udsigterne. Når man færdes ad stierne langs dalsiden, vil brynenes hældende afslutning af bevoksningernes forløb op og ned ad dalsiden forbinde linjerne i det skrånende terræn med trækronernes silhuet mod himlen.

De øvrige indre bryn veksler mellem stammebryn, hvor bestandstræer danner stejle bryn og 10 meter brede blomsterende bryn med forskellige buske og småtræer. Vekselvirkningen giver variationer i biotoper og oplevelser. Når buskene og de små træer, der indgår i brynplanter, begynder at forynge sig, vil de desuden fungere som spredningspoler, hvorfra vinden, fugle, egerne, mus og andre vil hjælpe med at sprede frø langs øvrige bryn, så der skabes en naturlig variation skovbrynenes artssammensætning, tæthed, bredde og fremtoning.

Skovbryn (skraveret) afslutter bevoksningernes forløb op- og ned ad dalsiden. Deres hældende profil forbinder de visuelle ledelinjer i det skrånende terræn med træ Kronernes silhuet mod himlen. Skitserne viser udsigten mod nord fra svinget på Geding Byvej ind mod skovholmene i den fremtidige græsningsskov.

Trampesti gennem 25-årigt skovrejsningsområde, hvor en plantning af brynbuske er placeret som blikfag i et stammebryn med bestandstræer. Snogeholm landskabslaboratorium, Sverige. Foto: Björn Wiström.

Hvor stier krydser ind i bevoksningerne, planteres karaktertræer, f.eks. birk et sted, fuglekirsebær et andet og ægte kastanje et tredje. Som punktuelt variation bliver karaktertræerne orienteringspunkter og landskabelige markeringer af bevægelseslinjerne gennem området. På strækninger, hvor stier løber langs med brynet, plantes der desuden valnød og ægte kastanje med jævne mellemrum, så man med tiden kan supplere efterårsturene med indsamling af smagfulde nødder.

I Geding Skov forstærkes skovbrynenes visuelle variation af de svungne forløb. Den biologiske variation styrkes af de flydende overgange mellem bevoksede og åbne områder (også kaldet økokline bryn), der vil opstå i arealer, som er udlagt til at springe i skov ved naturlig tilgroning – og i formgivningen af busklandskabet under højspændingstracéet.

Busklandskabet

Ved højspændingstracéet og motorvej E45 afsluttes skoven med et 20 meter bredt skovbryn. Skovbrynet bugter sig bag om Geding Branddam, så der sikres solindstråling til vandspejlet og vandhullet fremhæves som landskabeligt element. Foran skovbrynet "møbleres" højspændingstracéet med 'ører' af lave buske. Buskøerne nedtoner oplevelsen af det gennemgående højspændingstracé og afskærmer visuelt mod E45, samtidig med at der skabes spændende åbne rumforløb mellem øerne og skovbrynet. Ligesom skovbrynene plantes buskøerne med arter, der har stor værdi som habitat og fødekilde for bestøvere og fugle og samtidig giver mulighed for at plukke forskellige bær og frugter som en del af skovturen.

*Kvalkvæd med flotte høstfarver og modne
bær i det unge skovbryn ved den del af
Geding Skov, der blev plantet i 2015*

Foto: Anders Busse Nielsen

Storplettet perlemorssommerfugl på stubmark udlagt til naturlig tilgroning.

Foto: Anders Busse Nielsen

Naturlig tilgroning

I forbindelse med udvidelsen af Geding Skov udlægges tre arealer til at springe i skov ved naturlig tilgroning. Det store element af tilfældighed i den naturlige tilgroningsproces er vigtig i forhold til biodiversiteten og vil desuden bidrage med sin helt egen form for variation i skovbilledet. I de første årtier skaber den naturlige tilgroning ofte et mosaikpræget mønster med spredte buske, træer og trægrupper på flader med græs og urteopvækst. Der udlægges i alt 4,7 ha til naturlig tilgroning svarende til 12 % af det samlede bevoksede areal i Geding Skov.

I den sydlige ende af området er store dele af arealet syd for markvejen omfattet af søbeskyttelseslinjen ved Geding Sø. Området overlades til naturlig tilgroning med stedets frøbank og vind- og dyrespredte frø. Når der er dannet en halvåben struktur med spredte træer og mindre grupper, vil arealet blive heget, så græssende dyr kan fastholde den halvåbne struktur af træer i forgrunden for udsigten til Geding Sø og den landskabelige sammenhæng med bebyggelserne i Tilst. Viser det sig, at afgræsning ikke er muligt, vil Naturstyrelsen udføre punktvise rydninger af yderligere opvækst af træer og buske, så udsigten bevares og blivende træer kan udvikle sig til fuldkronede individer

På tilsvarende vis vil mosaikken af spredte træer, buske og trægrupper på et område, der allerede i dag er ved at springe i skov ved naturlig tilgroning (primært med birk), danne forgrund for udsigten ned over de nordlige dele af Geding-Kasted Mose. Også her vil yderligere tilgroning frem mod tæt skov blive "stoppet" med afgræsning eller punktvise rydninger, der indgår i udsigten, dvs. den sydøstlige halvdel. På de resterende arealer får den naturlige tilgroning frit spil og vil på sigt danne tæt skov.

Det tredje areal med naturlig tilgroning ligger nedenfor den gamle "skræntskov" på *Gedingbjerg*. Arealet overlades til naturlig tilgroning med henblik på, at der vil dannes et naturligt skovbryn mellem den gamle skov og jernbanen.

GEDING SKOV BLIVER FOLKESKOV

I forbindelse med udvidelsen af Geding Skov bliver der plantet 75.000 træer og buske. De mange træer og buske plantes som en "folkeskov". Folkeskoven er et samarbejde mellem Naturstyrelsen og Growing Trees Network Foundation. Alle træer og buske der plantes i folkeskoven i Geding Skov doneres af Interflora.

Det gode samarbejde med Aarhus Kommune og Aarhus Vand omkring skovrejsningen ved Geding udvides dermed til også at omfatte en folkeskov. Apropos donationen fra Interflora kommer folkeskoven i Geding Skov til at have mange blomstrende skovbryn, der bugter sig op og ned ad bakkedraget såvel som i busklandskabet ud mod motorvej E45.

Donationen af de 75.000 træer og buske der skal plantes i den nye folkeskov i Geding Skov er med til at øge de midler, som Naturstyrelsen i forvejen har til skovrejsning. Det betyder, at der kan rejses endnu mere skov fremover.

EN SKOV I EVIG FORANDRING

Træer er tålmodige, og som nabo til eller bruger af Geding Skov skal man også have en vis tålmodighed. Der går mange år - og også mange årtier - før de oplevelsesmæssige og naturmæssige kvaliteter, der er så værdsatte i gamle skove, udvikles. Omvendt får man mulighed for at følge forandringen af et landskab fra åbne landbrugsarealer til et varieret skovlandskab.

Udviklingen i naturindholdet vil hurtigt opleves og de markante landskabsformer med mange udsigtspunkter medvirker til, at skovens udtryk og indpasning i tunneldalslandskabet vil kunne aflæses allerede fra første år. I kraft af den unge skovs tæthed og forandrelighed vil Geding Skov rumme mulighed for, at man løbende kan tilføje nye lag af variation, der kan tilføre naturoplevelser og nye muligheder for friluftsliv.

Over tid er det målsætningen for Aarhus Kommune, Aarhus Vand og Naturstyrelsen, at Geding Skov udvides etapevist, så skovlandskabet kommer til at udfylde bakkedraget mellem motorvej E45 og jernbanen, hele vejen ned til Gammel Viborgvej. Ligesom selve skovlandskabet størrelse, udtryk og naturindhold udvikler sig over tid, vil også friluftslivet løbende udvikles, efterhånden som kendskabet til skoven forankres og udbredes til flere brugere. I samarbejde med brugerne vil Naturstyrelsen løbende konkretisere tiltag, der understøtter friluftslivet. Samarbejdet med forskellige brugergrupper og lokale aktører formaliseres i et skovråd, som kan være med til at tilføre lokal viden og idéer, udbrede kendskabet til den nye skov og skabe et forum for fælles afvejninger og prioriteringer.

Politiske beslutninger for forvaltningen af Naturstyrelsens skove ligeledes ændres kan over tid. Den naturnære tilgang til etableringen af Geding Skov, er med til at sikre at skoven bliver robust og giver fremtidige generationer fleksibilitet i forhold til prioriteringer af natur, udtag af gavntre, friluftsliv eller andre formål i den langsigtede udvikling af Geding Skov.

Den lyse, luftige birkeskov 24 år efter den blev plantet i Alnarps landskabslaboratorium, Sverige. Foto: Roland Gustavsson

VURDERING AF SKOVREJSNINGENS MILJØPÅVIRKNINGER

Skovrejsningen ved Geding ændrer det åbne landbrugslandskab til et rekreativt skov- og naturlandskab. En forandring der berører en række miljømæssige forhold i bred forstand. De følgende sider sammenfatter Naturstyrelsens tilpasning af projektet i forhold til en række arealbindinger og eksisterende kvaliteter og miljømæssige forhold samt en vurdering af projektets indvirkning på de enkelte faktorer. Tilpasninger og vurderinger er generelt foretaget i samråd med berørte parter og Aarhus Kommune som myndighed.

Beskyttet natur

Med udvidelsen bliver Geding Skov nabo til store arealer med beskyttet natur ved Geding Sø og i Geding-Kasted Mose (dog adskilt af jernbanetracéet). Indenfor projektarealet, er der omvendt kun tre små arealer, som er registreret som beskyttet natur i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3. De to af arealerne er et vandhul (Objekt ID: 36631; 0,09 ha) og en mose (Objekt ID: 408273; 0,33 ha). De ligger op til hinanden i projektområdets sydøstlige afgrænsning ud mod jernbanen. Desuden kommer det nye skovlandskab til at omkranse Geding branddam (Objekt ID: 36050; 0,066 ha), der ligger umiddelbart nord for Geding landsby. Alle de tre beskyttede naturarealer skønnes på nuværende tidspunkt til at have en ringe naturtilstand. Begge vandhuller har stejle kanter, som er tæt bevokset med træer og buske, brændenælder mm. Ved vandhullet ind til mosen er der desuden forekomst af den invasive art japansk pileurt. Mosen er næringsstofpåvirket og er ligeledes ved at gro til.

Mosen og vandhullet kommer til at blive fremhævet som karaktergivende landskabs-elementer i en fælles lysning. Lysningen udformes således, at ny beplantning holdes på behørig afstand til vandhullet (> 25 m), blandt andet med henblik på at undgå uhensigtsmæssig skyggeeffekt og omfattende bladnedfald i vandhullet. Et åbent strøg langs den gamle stjerneudskiftslinje (og de åbner strøg langs jernbanen) skaber landskabelig sammenhæng mellem lysningen og det store nye græsland mod nord, der understøtter passage for fauna mellem vandhullet og mosen og de omkringliggende lysåbne naturområder.

Geding branddam kommer til at indgå som karaktergivende landskabselement i det åbne busklandskab omkring højspændingsluftledningerne. Skovbrynet bugter sig bag om branddammen i behørig afstand, så der sikres solindstråling til vandspejlet.

For at forbedre de beskyttede naturarealers potentiale som levested for flora og fauna og som karaktergivende landskabselement vil Naturstyrelsen tage initiativ til naturpleje i samråd med Aarhus Kommune. Plejetiltagene vil forventeligt omfatte rydning af dele af opvæksten i mosen og på de stejle kanter omkring vandhullerne, herunder pligtig bekæmpelse af japansk pileurt.

Samlet vurderer Naturstyrelsen at den planlagte skovrejsning ikke vil medføre en negativ tilstandsændring i naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Tværtimod forventes det, at ophøret af landbrugsdriften med brug af gødsning og pesticider og en mere naturlig hydrologi på de tilstødende arealer vil have en langsigtet positiv indvirkning på vandhullerne og mosens naturpotentiale. Sammen med ovenfor nævnte plejetiltag vil det bidrage til at øge deres værdi som levested, bl.a. for padder og andre arter.

Fredede og beskyttede arter i nærgeografien

Søgning i 15 km² cirkel med minimum 1 km buffer omkring Skovrejsningsarealet ved Geding, Aarhus kommune. Bilag IV-arter er angivet med fed skrift.

Padder/Krybdyr	Fugle	Planter
Butsnudet frø, Skrubtudse, Lille vandsalamander, Spidssnudet frø , Stor vandsalamander , Strandtudse	Blishøne, Bynkefugl, Engpiber, Grønbenet rørhøne, Gråand, Grågå, Gråstrubet lappedykker, Gul vipstjert, Gøg, Krikand, Lille lappedykker, Nattergal, Rørhøg, Rørsanger, Strandskade, Vandrikse, Vibe	Kødfarvet gøgeurt, Maj-gøgeurt, Plettet gøgeurt, Skov-hullæbe, Sump-hullæbe, Ægbladet fliglæbe

Kilde: <http://naturdata.miljoportal.dk/speciesSearch>

Rødlistede arter i nærgeografien

Søgning på Biodiversitetskortet med en 15 km² cirkelsøgning med minimum 1 km buffer omkring Skovrejsnings-arealet ved Geding.

	Regionalt uddød (RE)	Kritisk truet (CR)	Truet (EN)	Sårbar (VU)	Næsten truet (NT)	Utilstrækkelig data (DD)
Kvist-orangelav		X				
Stød-bægerlav					X	
Gul trådkantlav				X		
Stjerne-pletlav				X		
Almindelig kantskivelav				X		
Anisomeridium polypori				X		
Gulgrøn kantskivelav			X			
Småporet køllesvamp				X		
Stivtoppet rørhvene			X			
Almindelig rødskivelav				X		
Elegant skållav			X			
Punkt-skållav		X				
Vortet skållav					X	
Kortnet æggeblommelav					X	
Skrivet prikvortelav			X			
Hololepta plana						
Naucoria pseudoamarens	X					
Kalk-vandtuemos					X	
Sølv-kantskivelav				X		
Grønlig porina				X		
Grø fyrrelav					X	
Trefarvet tensporelav					X	

Kilde: <http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=miljoegis-plangroendk>

Natura 2000 områder

Projektet er beliggende i en afstand af 5 km fra nærmeste Natura 2000 område: Natura 2000-område nr. 233, Brabrand Sø med omgivelser. På baggrund af projektets karakter og afstand til Natura 2000-området, vurderes det, at udvidelsen af Geding Skov ikke i sig selv, eller i forbindelse yderligere etapevis udvidelse, vil påvirke Natura 2000-området og dets udpegningsgrundlag væsentligt. Ligeledes vurderes, at projektet ikke vil være i strid med, men tværtimod kunne bidrage til fremtidig etableringen af reservater, naturparker eller lignende områder til beskyttelse af natur og biodiversitet. På nuværende tidspunkt er der ikke faktiske planer herom inden for projektområdet.

Beskyttede arter

Screening i Naturdata under Miljøportalen, viser at der kun er registreret/kortlagt én fredet art inden for projektområdet og ingen bilag IV arter eller rødlistearter. Den fredede art er butsnudet frø, som er observeret i mosen (sted: mo_150254). Eftersom der ikke vil forekomme anlægsarbejde i de beskyttede naturområder, og mosens fremtidige "driftsformål" er uændret, vurderes det, at anlægsarbejde i forbindelse med skovrejsningen ikke vil påvirke butsnudet frø negativt. Tværtimod forventes det, at ophøret af brug af gødskning og pesticider på arealerne vil have en langsigtet positiv indvirkning på mosens naturpotentiale, der sammen med fremadrettede plejetiltage vil øge dens værdi som levested for butsnudet frø og øvrig fauna.

En cirkelsøgning i Naturdata med et areal på 15 km² og minimumsbuffer på 1000 meter omkring projektområdet viser, som forventet, forekomst af mange beskyttede arter i projekts nærageografi, særligt i Geding-Kasted Mose. I alt er der registreret 29 fredede arter i nærageografien: 16 fugle, 6 krybdyr/padder og 7 plantearter. Blandt padder/krybdyr indgår stor vandsalamander som eneste bilag IV art blandt de 29 fredede arter. Indenfor den samme 15 km² cirkelsøgning er der på Biodiversitetskortet observeret 22 rødlistede arter, hvoraf størstedelen er forskellige laver.

Baseret på egen overvågning og lokalkendskab har Aarhus Kommune derudover oplyst, at spidssnudet frø (Bilag IV) har et kendt ynglehul i Geding-Kasted mose, mens arten i øvrigt er relativt fåtallig i Aarhus Kommune. Aarhus Kommune har desuden observeret tilstedeværelse af stor vandsalamander i små vandhuller vest for E45, og det vurderes, at arten sandsynligvis også findes i Geding-Kasted Mose. Aarhus Kommune vurderer også at grøn mosaikguldsmed (Bilag IV art) sandsynligvis findes i vandhullerne i Geding-Kasted Mose og evt. også ved andre vandhuller i nærageografien, men den er ikke registreret. Odder (Bilag IV art) findes udbredt langs alle vandløb i kommunen og er kendt fra vandløbene i Geding-Kasted Mose og øvrige dele af Egåsystemet. Ligeledes findes flere arter af flagermus (bilag IV arter) udbredt i kommunen, lokalt mest i gammel skov og ved gamle bygninger i det åbne land, men også udbredt i byområderne. Naturstyrelsen har hverken kendskab til eller forventning om tilstedeværelse af andre bilag IV arter og/eller rødlistearter som vil kunne blive påvirket væsentligt.

Samlet set, vurderes projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at forurene, beskadige eller ødelægge leve, yngle- eller rasteområder for dyrearter, eller ødelægge de plantearter, der er optaget på habitatdirektivets bilag IV. Tværtimod, må det forventes, at de nye skov- og lysåbne naturarealer vil forbedre spredningsmuligheder for fredede og beskyttede arter såvel som øvrig flora og fauna.

Bygge- og beskyttelseslinjer

Geding Skov vil kaste en skovbyggelinje

Med udvidelsen opnår Geding Skov et samlet areal på 70 ha. De nye beplantninger bidrager til at binde eksisterende mindre fredskovsområder sammen indenfor projektområdet, ligesom den nye skov lægger sig langs det smalle bånd af fredskov umiddelbart øst for jernbanen ved Geding sø. Hver især har de eksisterende små fredskovsområder indtil nu været mindre end 20 ha og derfor ikke kastet en skovbyggelinje. Det fremgår imidlertid af naturbeskyttelsesloven, at skove > 20 ha kaster en skovbyggelinje på 300 meter. Formålet med skovbyggelinjen er, at sikre det frie udsyn til skoven og skovbrynet og at bevare skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyrelivet. Fremover vil Geding Skov derfor kaste en skovbyggelinje. Som udgangspunkt må der ikke placeres ny bebyggelse mellem skoven og skovbyggelinjen. Forbuddet mod tilstandsændringer indenfor skovbyggelinjen er en erstatningsfri regulering. Naturbeskyttelseslovens § 17 giver dog en række undtagelser fra forbuddet, som kommunen kan dispensere fra.

Det er Naturstyrelsens umiddelbare vurdering, at skovenes konkrete placering i forhold til offentlige veje og i forhold til bebyggelser (Geding landsby samt de få enkeltliggende huse) betyder, at ny bebyggelse inden for bygningsparcellerne næppe eller i meget beskedent omfang vil kunne hindre det frie udsyn til skoven og skovbrynene eller være en hindring for bevarelse af skovbrynene, som værdifulde levesteder for plante og dyrelivet. Derfor vurderes generelt, at skovbyggelinjen næppe vil være en hindring for almindeligt forekommende byggeri på naboejendomme. På den baggrund vurderes, at skovbyggelinjen ikke vil have en væsentlig negativ påvirkning på naboarealer i forhold til begrænsning af anvendelsen.

Søbeskyttelse ved Geding Sø

Dele af projektarealet er omfattet af søbeskyttelseslinjen ved Geding Sø. Indenfor søbeskyttelseslinjen må der som udgangspunkt ikke plantes skov. For at de nye bevoksninger får naturlige afgrænsninger i forhold til det eksisterende landskab, har Naturstyrelsen i samråd med Aarhus Kommune vurderet, at det er hensigtsmæssigt at skovbrynet følger markvejen der forbinder Geding Søvej og broen hen over jernbanen ved Geding Sø. Det medfører, at et mindre areal (0,015 ha) indenfor søbeskyttelsen tilplanteres. Det beplantede areal ligger nord for markvejen, og dermed nord for udsigten til Geding Sø på stedet. Desuden ligger det tilplantede areal i tilknytning til fredskovsarealet langs østsiden af jernbanen (formodentligt plantet som værnsskov mod snefygning).

Store dele af arealet syd for markvejen er omfattet af søbeskyttelseslinjen. Efter samråd med Aarhus Kommune, overlades hele arealet til naturlig tilgroning frem mod en halvåben struktur med spredte træer og mindre grupper. Herefter vil den halvåbne struktur med udsigt til Geding Sø og den landskabelige sammenhæng med bebyggelsen i Tilst blive fastholdt ved enten afgræsning eller gentagne, punktvis rydninger af yderligere træopvækst. På den baggrund vurderes, at de nye bevoksninger og tilgroningsarealer ikke vil have en væsentlig negativ påvirkning på udsigten til og fra Geding Sø. Aarhus Kommune har dispenseret fra søbeskyttelseslinjen.

Respektafstande til infrastrukturanlæg

Vejbyggelinjen langs E45 løber mellem 20 og 35 meter inde i projektarealet. I arealet der ligger indenfor vejbyggelinjen planteres der ikke træer og buske. Arealet overlades til stedets frøbank indtil det forventeligt inddrages til udvidelse af E45 fra to til tre 2 spor.

Søbeskyttelse ved Geding Sø

Det grå bånd markerer udstrækningen af værnskoven øst for jernbanen

0 300 m 600 m

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Busklandskabet danner en bred overgangszone ud mod motorvejen E45 der integrerer de gennemgående højspændingsluftledninger i det nye skovlandskab. Ved udformning og valg af arter, er der taget højde for sikkerhedsafstande omkring ledningerne og at ledningsejerne ENERGINET til enhver tid skal kunne tilgå luftledninger og master. De øer af buske, der kommer til at ligge under luftledningerne plantes med et gennemgående åbent spor, hvis bredde sikrer passage for traktor og andre større maskiner, f.eks. lastbil med lift. Sporene bliver placeret lidt forskudt af hinanden, for at sløre det lineære forløb, men således at de giver mulighed for at køre under eller umiddelbart langs med ledningerne i hele deres forløb. I henhold til ENERGINET's retningslinjer, er buskadserne placeret minimum 15 meter fra masterne. Fremadrettet vil Naturstyrelsen efter behov udføre rydning af selvsåede træer og foretage foryngelsesbeskæringer (stævning) af buske, inden de overskrider den maksimale højde på 3 meter, eller hvis deres placering er til hinder for adgang til ledningsnettet.

Udformningen af busklandskabet er sket i tæt dialog med ENERGINET, der har tilkendegivet, at de fremadrettet ønsker at dele "løsningsmodellen" som inspiration for andre, der skal udføre skovrejsning i nærheden af deres luftledninger.

Langs jernbanen vil 20 meter brede brynplantninger danne et svagt stigende profil, der sikrer at tinglyste frirumsprofiler omkring de nye køreledningsanlæg overholdes, når skoven modnes ad åre. For yderligere at, begrænse behov for beskæring eller fældning af træer, plantes brynene med 10 meters afstand til spormidte. Foran brynet vil der udvikles en naturlig, og forhåbentlig artsrig, urteflora, der afpudses efter behov for at hindre uønsket træopvækst. Sammenlagt danner det åbne strøg og det brede bryns hældende profil desuden en visuel distance til kulturmiljøet langs jernbanen, hvorfor planerne for tilplantning ikke anses at være i konflikt med hermed.

De nye bevoksninger bliver generelt udformet, så tilplantningen overholder pligtige respektafstande til nedgravede ledninger, hvis placering er fremfundet via søgning i ledningsejerregisteret.

På baggrund af ovenstående vurderes skovrejsningen samlet set ikke at påføre en sikkerhedsrisiko for de tilstødende og gennemgående infrastrukturanlæg, hverken i anlægs- eller driftsfasen.

Nabo hensyn

De nye bevoksninger etableres med stor afstand (> 30 m) til beboede naboejendomme og tilhørende haver. Der vil derfor ikke forekomme nævneværdig skyggevirkning, selv når skoven efter mange år opnår sin fulde højde.

De nye stisystemer skaber stimæssig sammenhæng med Geding-Kasted Mose via tunnel under jernbanen ved Tovhøjvej 12. Tunnellen indgår som passage af jernbanen for en tidligere markvej, der er tinglyst som privat fællesvej (markeret som optaget vej på matrikelkortet). Tinglysningen giver formel hjemmel til at anlægge en sti i tracéet fra den gamle markvej frem til tunellen, den går ind over hjørnet af den privatejede nabogrund, Tovhøjvej 12 (Matr. 10b, Geding By, Tilst). Stien vil give offentligheden adgang til at passere gennem tunellen, for så vidt angår ikke motoriseret færdsel, selvom .

Et forbud mod færdsel forudsætter konkrete, objektive og konstaterbare gener, der i særlig grad generer privatlivets fred, erhvervsmæssig udnyttelse af ejendommen, eller beskyttelse af plante- og dyreliv, jf. naturbeskyttelsesloven § 26 stk. 1. Naturstyrelsen har holdt individuelle møder med beboerne på Tovhøjvej 12 vedr. planlægningen af beplantning og stiforløbet ned til skel til deres skel og frem til tunnelen. Det er aftalt, at Naturstyrelsen afholder alle udgifter forbundet med anlæg af stien.

Støv, støj og vibrationer, lys, luft og lugt

I forbindelse med anlæg af nye grusbelagte skovveje og -stier, plantning og hegning vil maskiner støje på tilsvarende vis som den landbrugsmæssige drift, der hidtil har været på arealerne. Ligesom den landbrugsmæssige drift vil anlægsarbejdet have kortvarig karakter og i vid udstrækning være begrænset til 2021.

I første vækstsæson vil der forekomme renhold af de tilplantede arealer, som kan støve på lignende niveau med almindeligt landbrugsmæssig bearbejdning af jorden. Projektet vurderes herudover ikke at generere støv- og støjgener i driftsfasen, ligesom der heller ikke vil forekomme lys- eller lugtpåvirkning. Tværtimod vil lugtgener i forbindelse med udspreddning af møg eller gylle ophøre, og når anlægsarbejdet i forbindelse med skovrejsning er afsluttet vil den årlige støj fra landbrugsmaskiner generelt ophøre.

På baggrund af ovenstående vurderes projektet samlet set ikke at være til væsentlig gene for befolkningen i området, da det ikke vil medføre væsentlige påvirkninger fra støv, støj, vibrationer eller lys i hverken anlægs- eller driftsfasen.

Fredninger og kulturarv

Ifølge de oplysninger Naturstyrelsen umiddelbart har tilgængelige er der ingen fredninger indenfor projektarealet.

Nærmeste fredninger er kirkefredningerne omkring Fårup Kirke, (Object ID: 3870), som ligger 1,15 km vest for projektområdet og omkring Tilst Kirke (Object ID: 3869), 1,25 km øst for projektområdet. Der er flere skovområder mellem Fårup Kirke og projektområdet, hvorfor den planlagte skovrejsning ikke vil berøre udsigt til kirken. Sigtelinjen mellem Geding landsby og Tilst Kirke er indarbejdet i udformningen af det nye skovlandskab, hvor også det mellemlæggende dalstrøg understøtter den frie udsigt til Tilst Kirke. På den baggrund vurderes skovrejsningen ikke at være i strid med fredningernes formål eller i øvrigt påvirke dem på baggrund af afstanden hertil.

Der er fire ikke fredede fortidsminder i form af overpløjede rundhøje, som alle er beliggende i de dele af Naturstyrelsens ejendom, der allerede er fredskov (Stednr: 150308, loknr: 21, 34, 35 og 36). De overpløjede rundhøje, vil i de kommende år blive ryddet for eksisterende beplantning, så der dannes lysninger i skoven, der formidler de tidligere gravhøjes placering i landskabet.

Forud for plantning vil arealerne blive kultiveret på samme vis, som der har været praktiseret i årevis i forbindelse med sædvanlig agerbrug. Anlæg af skovveje udgraves med en 20 cm dyb vejkasse og stier med 10 cm vejkasse. I udbudsmateriale gøres det tydeligt for entreprenør, at der, med undtagelse af drænarbejde, ikke må graves gennem pløjelaget. Skulle der i forbindelse med anlægsarbejdet alligevel påtræffes indikationer af fortidsminder som grave, bopladser, ruiner m.v., skal arbejdet straks standses, så Naturstyrelsen kan kontakte relevant Museum, der i dette tilfælde er Moesgaard Museum.

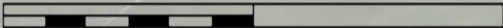
Rydning, så lysninger formidler beliggenhed af overpløjede gravhøje Stednr: 150308, lok. nr. 21, 34, 35 og 36)

Skov fra 2015

Ældre nåleskov

Beskyttet jorddige

Gennembrud af beskyttet dige (ID: 138952)

Genetablering af naturlig hydrologi sker ved, at intern dræning på arealerne afbrydes en række steder, så dræneffekten ophører. Drænene lokaliseres ved udgravning af søgerender, og de gamle dræn optages og bortskaffes over mindst 5 m inden udgravningen kastes til.

Så vidt angår kulturarv, er der et beskyttet jorddige i skel mellem matr. 3l og 10a (ID: 138952). I forbindelse med anlæg af forbindelsesstien fra Geding Søvej til skovens øvrige stinetværk, er der planlagt et gennembrud af det beskyttede jorddige. Stien vil krydse diget i 1,7 m bredde umiddelbart nordfor jordbunkerne. Stiens forløb er planlagt, så den kommer til at krydse på et punkt, hvor diget ikke hæver sig over omgivende terræn og hvor der er læsset jord af på tilstødende dele af matr. 3l. Jorden henligger i tippede bunker på ca. 2 meters højde helt ind til digets forløb.

Det vurderes derfor, at stien ikke vil skade digets fremtoning i landskabet eller dets værdi som levested for dyr og planter væsentligt. I samråd med Moesgaard Museum, vil Naturstyrelsen eventuelt lægge flere sten sammen til en dyng eller et egentligt dige for at markere, at stien krydser gennem en kulturhistorisk linje i landskabet. Dette kan samtidig bidrage til udvikling af en ny lille biotop med solopvarmede sten.

Eftersom anlægsarbejdet kan betragtes som almindelig jordbearbejdning, og da anlægsarbejdet ikke kommer i berøring med kendte fortidsminder, har Moesgaard Museum tilkendegivet, at de ikke anser det nødvendigt at gennemføre arkæologiske undersøgelser forud for anlægsarbejdet.

Overfladevand, grundvand og drikkevandsinteresser.

I området er der "særlige drikkevandsinteresser" og det er udpeget som følsomt indvindings- og indsatsområde indenfor indvindingsopland til Kasted Vandværk. Et af de primære formål med skovrejsningen er at beskytte grundvandet ved at landbrugsdriften og brug af gødning og pesticider ophører på arealerne. Desuden brydes interne dræn, så den naturlige hydrologi på arealerne genskabes, hvor nedbør nedsiver på arealerne. Det forventes, at der vil opstå temporære vandhuller i eksisterende lavninger i den sydlige del af projektområdet.

Der er indenfor projektområdet ingen målsatte overfladevandområder og skovrejsningsområdet ligger ikke i det direkte opland til målsatte overfladevandområder. Geding Sø, der ligger umiddelbart sydøst for skovrejsningsområdet, er målsat til at opnå god økologisk tilstand, skovrejsningsområdet er dog ikke en del af det direkte opland til søen.

Der er ikke registreret kortlagte jordforureninger inden for projektområdet, der heller ikke er omfattet af kommunens områdeklassificering. Det vurderes derfor, at projektet ikke vil medføre mobilisering af jordforurening, der kan påvirke grundvandsforekomster negativt.

På ovenstående baggrund, vurderes at skovrejsningen understøtter målopfyldelse for målsatte overfladevandområder og grundvandsforekomster, jf. lov om vandplanlægning.

Landskabsinteresser og kvaliteter

Projektarealet er beliggende i landzone, og der er ikke vedtaget lokalplan for området. Med undtagelse af 3,4 ha i den sydligste spids, er projektområdet udpeget som skovrejsning ønsket, jf. Aarhus Kommunes kommuneplan 2017. Søbeskyttelseslinjen ved Geding Sø omfatter 1,9 ha af arealet udenfor udpegningen, og de resterende 1,5 ha indgår i udsigtskilen fra Geding Søvej til Geding Sø. Derudover er der ikke udpeget andre landskabsinteresser indenfor projektområdet.

Projektområdets landskabelige sammenhænge med det markante tunneldalslandskab og tilhørende natur- værdier samt de dominerende infrastrukturanlæg (E45, højspændingsluftledninger og jernbanen) har, som beskrevet, givet anledning til en række landskabelige tilpasninger af det nye skovlandskab. Der er ingen tvivl om at skovrejsningen forandrer landskabsbilledet. Sammenlagt vurderes at det nye skovlandskab vil understøtte og forbedre det bevaringsværdige landskabspræg, der allerede findes i dalbunden, så det bliver en samlende karakter for oplevelsen af hele dalen. Samtidig bevares oplevelsen af Geding som landsbyen ”på toppen af bakken”, og der tilføres nye landskabskvaliteter og rumligheder, ligesom stisystemerne vil forbedre tilgængeligheden til landskabet og giver muligheder for helt nye rundturer og oplevelser.

En "skov" af honningsvampe i 20-årig
egebevoksning i Huleby, Trøe Skov.
Foto: Anders Busse Nielsen

Naturstyrelsen Søhøjlandet
Vejlbo, Vejsøvej 12
8600 Silkeborg

www.nst.dk